

تأثیر آموزش بر بستر شاد (شبکه اجتماعی دانش آموزان) بر چگونگی عملکرد ارزشیابی کیفی_توصیفی و توسعه ی حرفه ای معلمان شهرستان خوشاب

یاسمن یزدی (نویسنده مسئول)^۱، علی بیدی

^۱آموزش و پرورش، خوشاب Yasyazdi1997@gmail.com

^۲آموزش و پرورش، خوشاب alibidi650@yahoo.com

چکیده

هدف از این تحقیق بررسی تأثیر آموزش بر بستر شاد (شبکه اجتماعی دانش آموزان) بر چگونگی عملکرد ارزشیابی کیفی_توصیفی و توسعه ی حرفه ای معلمان شهرستان خوشاب است. روش تحقیق در این پژوهش از دسته پژوهش های علی - مقایسه ای بوده است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه معلمان مقطع ابتدایی مدارس شهرستان خوشاب بوده که تعداد آن ها بر اساس آمار ۱۵۶ نفر می باشد. برای جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته عملکرد ارزشیابی کیفی- توصیفی معلمان و پرسشنامه استاندارد توسعه حرفه ای معلمان استفاده شد. به منظور تجزیه و تحلیل داده ها از آمار استنباطی (تحلیل واریانس یک طرفه، آزمون مقایسه میانگین نمونه های مستقل و نیز آزمون مقایسه میانگین تک نمونه ای) با استفاده از نرم افزار spss26 استفاده شد. یافته های تحقیق نشان داده است که آموزش بر بستر شاد بر عملکرد ارزشیابی کیفی-توصیفی و عملکرد توسعه ی حرفه ای معلمان مقطع ابتدایی شهرستان خوشاب تأثیر معنی داری دارد.

واژه های کلیدی

شاد (شبکه اجتماعی دانش آموزان)، ارزشیابی کیفی - توصیفی، توسعه حرفه ای معلمان

۱. مقدمه

آموزش همواره به عنوان یک ابزار کارآمد در امر توسعه نیروی انسانی بوده است. همیشه عوامل زیادی در فرایند آموزش دخیل بوده‌اند و کارکرد آن را تحت تاثیر گذاشته‌شاند. یکی از فاکتورهای مهمی که در این چند سال آموزش را تحت تأثیر قرار داد پاندمی کوید ۱۹ بود. بعد از پاندمی کرونا روش مجازی در مدارس و مؤسسات آموزشی در بسیاری از کشورها مورد توجه قرار گرفت. مدارس در بیشتر کشورها تعطیل شدند و مدارس مجبور شدند از روش مجازی استفاده کنند. روش مجازی بر تمام جنبه‌های آموزش تأثیرات گذاشت. یکی از این بخش‌ها ارزشیابی بود. ارزشیابی را راهی در جهت افزایش یادگیری دانش آموزان در نظر می‌گیرند که نقش مهمی در آموزش دارد. ملکی و همکارانش (۱۳۸۸) ارزشیابی را همانند راهبردی می‌دانند که مشخص می‌کند که هر یک از عناصر برنامه با توجه به شرایط یادگیرنده و امکانات و محدودیت‌های دیگر تا چه حد تناسب و قابلیت اجرا داشته است [۱]. یکی دیگر از بخش‌های که در روش مجازی مهم و بنیادی است و بر کیفیت آموزش تاثیر خواهد گذاشت توسعه حرفه‌ای معلمان با توجه به نیازهای کنونی است. از نظر گاسکی^۱ توسعه حرفه‌ای یعنی فرآیندها و فعالیت‌های طرح‌ریزی شده به منظور افزایش دانش، مهارت و نگرش حرفه‌ای معلمان تا بتوانند به بهبود یادگیری دانش آموزان کمک کنند [۲]. با توجه به تعریف فوق معلمان باید بتوانند با توجه به دانش و مهارت‌های دست یابند تا بتوانند به دانش آموزان در امر یادگیری کمک کنند. موسکال و همکاران (۲۰۱۶) [۳] در این رابطه بیان می‌کنند که معلمان امروزی به ترکیب مناسبی از سه دانش اساسی یعنی دانش محتوایی، پداگوژیک و فناوری نیاز دارند و بر تلفیق فناوری در سراسر فرآیند تدریس و یادگیری تأکید می‌کنند. از این رو معلمان در حال نیاز به تلفیقی از مهارت‌ها با فناوری نیاز دارند تا بتوانند به نیازهای کنونی دانش آموزان پاسخ دهند. با توجه به اینکه پایه و اساس روش آموزش مجازی و شبکه اجتماعی دانش آموزان از قبل در ایران بررسی و برنامه‌ریزی نشده بود و با رخداد و پاندمی کرونا مجبور به استفاده بی‌برنامه و بدون زیرساخت از این روش در جامعه شدیم، مشکلات و چالش‌هایی در زمینه آموزش و پرورش ایجاد گردید. از مهم‌ترین این چالش‌ها، توسعه حرفه‌ای معلمان متناسب با این رویکرد جدید و این دوران بحرانی و ارزشیابی کیفی – توصیفی می‌باشد. این دو عامل به آینده تحصیلی و شغلی دانش آموزان کاملاً ارتباط داشته چرا که توسعه حرفه‌ای معلمان متناسب با شرایط به روز و آموزش از طریق شاد بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان اثرگذار بوده و همچنین ارزشیابی کیفی – توصیفی در این نوع آموزش نیز مورد اهمیت است چرا که عاملی برای سنجش و ارزیابی معلمان در نظر گرفته شده است.

قلی پور، (۱۳۹۹) [۴]، در تحقیقی بدن نتیجه رسیدند که یکی از بزرگترین مشکلات فعلی آموزش مجازی عدم امکان ارزشیابی صحیح از دانش آموزان می‌باشد. در روش‌های نوین آموزش مجازی در محل ارزشیابی دانش آموزان مشکلات فراوانی وجود دارد که از جمله آن می‌توان به مواردی همچون نبود ارتباط چهره به چهره، بی‌نظمی در کلاس‌ها و کمک والدین به فرزندان اشاره نمود که منجر به ارزشیابی ناصحیح و غیر قابل استناد دانش آموزان خواهد شد. منافی، (۱۳۹۶) [۵] در پژوهش خود بدین نتیجه رسیدند که استفاده از روش‌های ارزشیابی تلفیقی، مناسب‌ترین شیوه برای سنجش عادلانه دانش آموزان بوده و بسنده کردن به یک شیوه، از اعتبار ارزشیابی می‌کاهد. لذا لازم است متناسب با محتوا و اهداف دوره آموزشی، با انتخاب روش‌های صحیح ارزشیابی، پیامدهای منفی و مشکلات موجود کاهش یابد. مشایخی فرد و عالی، (۱۳۹۹) [۶]، در پژوهش خود بدین نتیجه رسیدند که هیجان‌های تحصیلی دانش‌آموزان در رابطه بین هیجان‌های تحصیلی والدین و انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان نقش میانجی دارد. اما نقش میانجی هیجان‌های تحصیلی دانش‌آموزان در رابطه بین هیجان‌های تحصیلی و توسعه حرفه‌ای معلمان و انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان تایید نگردید. هینواستروسه^۲ (۲۰۱۸) [۷] در پژوهشی بدین نتیجه رسیدند که استفاده از فرایند‌های آموزش مجازی مستلزم بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات است و این امر نیازمند زیرساخت‌هایی از قبیل آشنایی اولیه دانش آموزان با ابزار الکترونیکی است با این حال شواهد نشان می‌دهد که بسیاری از دانش‌آموزان (علی‌الخصوص در کشور‌های در حال توسعه) مهارت‌های لازم برای بهره‌گیری از ابزار آلات دیجیتالی را نداشته و این امر بر نتیجه ارزشیابی نهایی آنها اثر گذار است. پالاهیکی^۳ (۲۰۱۸) [۸]، در پژوهش خود اعلام کردند که متخصصان آموزش الکترونیکی از نوع مجازی، معتقدند با وجود مشکلاتی که در استقرار و به کارگیری این فناوری وجود دارد و به ویژه

1. gasky

2 Hinostroza

3 Palahicky

معطل زمان بر بودن این فرایند، باز هم استفاده از آن مقرون به صرفه و در ارزشیابی توصیفی دانش آموزان موثرتر است. اللو و اگومو^۴ (۲۰۱۶) [۹] در مطالعه خود اینگونه بیان کردند که نتایج نشان دهنده تأثیر مثبت رویکرد آموزشی مجازی بر متغیرهایی نظیر پیشرفت تحصیلی یادگیرنده، انگیزش تحصیلی، نگرش، میزان ماندگاری و توسعه حرفه ای معلمان بوده است. موسکال، دزوبان و هارتمن^۵ (۲۰۱۶) [۳] در پژوهش خود اینگونه بیان کردند که در صورت برنامه ریزی و پشتیبانی درست، پیاده سازی یادگیری و آموزش مجازی نه تنها خوفناک نیست، می تواند باعث تحول عمیق و مثبت آموزش و یادگیری و ارزشیابی از دانشجویان در مؤسسه های آموزش عالی شود. امروزه خلأ میزان تأثیرپذیری این روش های ارزشیابی و چگونگی آن از آموزش مجازی را ایجاد نموده است. فضای مجازی، مطمئناً به مانند کلاس نمی تواند آن فضایی را که معلم در آن به مشاهده مستقیم فراگیران می پردازد را فراهم آورد، تنها در فضای حقیقی است که معلم می تواند بدون واسطه و بدون پیش شرط تمامی فعالیت های فراگیر را زیر نظر بگیرد. در ارزشیابی کیفی و توصیفی، مجموعه ای تلاش های فراگیر گرد هم آمده و معلم بسته به میزان مجموعه تلاش ها می تواند فراگیر را مورد ارزیابی قرار دهد، اما در فضای مجازی صرفاً برای زمانی کوتاه، امکان دارد مطالبی توسط فراگیر بیان گردد و یا تصویر دانش آموز را آموزگار برای مدت زمان کوتاهی دریافت نماید و پس از آن دیگر امکان ارتباط تا ساعت بعدی تدریس وجود ندارد، همچنین در این فضا آموزگار نمی تواند به تمامی جوانب ارزشیابی کیفی و توصیفی بپردازد، فلذا در پژوهش حاضر محقق در تلاش است که به این سؤال اصلی پاسخ دهد که آیا آموزش بر بستر شاد بر ارزشیابی کیفی-توصیفی و توسعه حرفه ای معلمان اثر معنی داری دارد؟ از این رو در این تحقیق بررسی تاثیرات متغیر مستقل آموزش بر بستر شاد بر روی دو متغیر وابسته عملکرد ارزشیابی کیفی-توصیفی و توسعه حرفه ای معلمان شهرستان خوشاب مد نظر است.

۲. روش پژوهش

این پژوهش از دسته پژوهش های علی - مقایسه ای بوده و برای جمع آوری اطلاعات از پرسش نامه استفاده می شود. در این روش با مطالعه متغیر وابسته به متغیر مستقل پی برده خواهد شد. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه معلمان مقطع ابتدایی مدارس شهرستان خوشاب بوده که تعداد آنها بر اساس آمار ۱۵۶ نفر می باشد نمونه گیری این پژوهش به روش طبقه ای به صورت کل شمار که از این تعداد ۴۴ نفر حاضر به همکاری نبودند از کل آمار منطقه تعداد ۵۶ نفر از معلمان (۲۸ زن + ۲۸ مرد) با مدرک لیسانس که به شیوه مجازی و استفاده از شاد آموزش ابتدایی داده اند را در گروه با شیوه آموزش مجازی و ۵۶ نفر از معلمان (۲۸ زن + ۲۸ مرد) با مدرک لیسانس که به شیوه غیر مجازی و سنتی آموزش ابتدایی داده اند را در گروه با شیوه حضوری قرار داده و سپس عملکرد توسعه حرفه ای و ارزشیابی کیفی - توصیفی را توسط پرسشنامه بررسی شد.

۲.۱ ابزار گردآوری اطلاعات

۲.۱.۱ پرسشنامه عملکرد ارزشیابی کیفی - توصیفی معلمان

روش KMO مقدار آن همواره بین ۰ و ۱ در نوسان است در صورتی که KMO کمتر از ۰,۵ باشد داده ها برای تحلیل عاملی مناسب نخواهد بود و اگر مقدار آن بین ۰,۵ تا ۰,۶۹ باشد داده ها متوسط بوده و اگر مقدار این شاخص بزرگتر از ۰,۷ باشد همبستگی های موجود در بین داده ها برای تحلیل عاملی مناسب خواهند بود.

یکی دیگر از روشهای تشخیص مناسب بودن داده ها آزمون بارتلت است. این آزمون، این فرضیه را که ماتریس همبستگی مشاهده شده متعلق به جامعه ای با متغیرهای ناهمبسته است، می آزماید. برای اینکه یک مدل عاملی، مفید و دارای معنا باشد لازم است متغیرها همبسته باشند. پس فرضیه آزمون بارتلت به اینصورت است:

H_0 : داده ها ناهمبسته اند.

H_1 : داده ها همبسته اند.

پس مطلوب آن است که فرض صفر رد شود. اگر فرض صفر رد نشود مطلوبیت تحلیل عاملی زیر سوال می رود و باید درباره انجام آن تجدید نظر کرد.

⁴ Olelewe & Agomuo

⁵ Moskal, Dziuban & Hartman

جدول ۱. آزمون تایید پذیری تعداد نمونه انتخاب شده برای تحلیل عاملی

شاخص KMO برای کفایت نمونه گیری	۰/۸۷۷
خی دو تقریبی	۱۴۳۵/۱۶۲
آزمون بارتلت	۲۳۱
سطح معناداری	۰/۰۰۰

در جدول شاخص KMO برابر ۰/۸۷۷ است که نمایانگر میزان مطلوب نمونه انتخاب شده است. مقدار آماره خی دو ۱۴۳۵/۱۶۲ است که نشان دهنده آن است که می توان از روش تحلیل عاملی استفاده نمود.

برای تعیین پایایی پرسشنامه در این پژوهش از آزمونونی به نام ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. این آزمون برای تعیین قابلیت اعتماد یا پایایی پرسشنامه هایی طراحی شده که پاسخ های آن بصورت چند گزینه ای است. پایایی هر پرسشنامه در تحقیق حاضر با انجام مطالعه در مجموع بر روی ۱۱۲ نفر انجام شد که نتایج ضریب آلفای کرونباخ در هر پرسشنامه نشان داده شده است.

جدول ۲. ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه محقق ساخته

آلفای کرونباخ	تعداد سوالات
۰/۹۲۰	۲۲

در جدول ۲ ضریب آلفای کرونباخ به دست آمده ۰/۹۲۰ است که میزان مناسبی از همسانی درونی پرسشنامه محقق ساخته را نشان می دهد.

۲،۱،۲ پرسشنامه استاندارد توسعه حرفه ای معلمان

این پرسشنامه توسط ایوبی (۱۳۹۳) تهیه شد که شامل ابعاد دانش موضوعی، محیط یادگیری، همکاری و تشریک مساعی، فناوری آموزشی، تحقیق محوری، طراحی آموزشی، ارزیابی، رشد و بالندگی منابع انسانی میباشد. این پرسشنامه شامل ۴۷ گویه می باشد که بر اساس مقیاس پنج درجه ای لیکرت (خیلی زیاد تا خیلی کم) تنظیم شده است. حسینی و همکاران (۱۳۹۷) برای سنجش و تایید روایی این پرسشنامه از روایی صوری استفاده کردند. آن ها بدین منظور، پرسشنامه را در اختیار ۷ نفر از صاحب نظران و خبرگان موضوع و اساتید (۳ نفر در رشته برنامه ریزی درسی، ۳ نفر در رشته مدیریت آموزشی و ۱ نفر در رشته روانشناسی) قرار داده و از نظرات آنها برای رفع نقایص و مشکلات موجود استفاده کردند. همچنین روایی سازه پرسشنامه توسعه حرفه ای را ایوبی (۱۳۹۳) در تحقیق خود با عنوان «پیش بینی توسعه حرفه ای دبیران از طریق ادراک آنها از جو سازمانی در مدارس متوسطه عادی و استعداد درخشان» به دست آورد؛ و برای بررسی برازش پرسشنامه توسعه حرفه ای معلمان از شاخص های نیکویی برازش استفاده نمود که نتایج تحقیق آن ها نشان داد پرسشنامه از روایی صوری و محتوایی مناسب برخوردار است. همچنین پایایی با استفاده از آلفای کرونباخ توسط ایوبی (۱۳۹۴) برای همه مؤلفه ها ۰/۸۴ برآورد شده است.

جدول ۳. ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه توسعه حرفه ای معلمان

آلفای کرونباخ	تعداد سوالات
۰/۹۲۸	۴۷

در جدول ۳ ضریب آلفای کرونباخ به دست آمده ۰/۹۲۸ است که میزان مناسبی از همسانی درونی پرسشنامه توسعه حرفه ای معلمان را نشان می دهد.

به منظور تجزیه و تحلیل داده ها از آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار استاندارد) و آمار استنباطی (تحلیل واریانس یکطرفه، آزمون مقایسه میانگین نمونه های مستقل و نیز آزمون مقایسه میانگین تک نمونه ای) با استفاده از نرم افزار spss26 استفاده شده است.

۳. یافته ها

۳.۱ داده‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

جدول ۴ آمار توصیفی متغیرها حاضر در پژوهش را نشان می دهد.

جدول ۴. داده‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار استاندارد	میانگین خطای استاندارد
توسعه حرفه ای معلمان	آموزش شاد	۵۶	۱۷۳/۲۳	۲۲/۸۷
آموزش حضوری	۵۶	۱۸۸/۰۵	۱۳/۲۲	۳/۰۶
عملکرد ارزشیابی کیفی -توصیفی	آموزش شاد	۵۶	۷۲/۰۹	۱۵/۴۴
آموزش حضوری	۵۶	۸۹/۲۶	۷/۷۷	۲/۰۶

بررسی اجمالی نمرات توسعه حرفه ای معلمان و نیز عملکرد ارزشیابی کیفی - توصیفی نشان می دهد که میانگین نمرات ذکر شده در آموزش حضوری بیشتر از آموزش مجازی و شبکه شاد است.

۳.۲ یافته‌های استنباطی پژوهش

فرضیه اصلی

آموزش بر بستر شاد (شبکه اجتماعی دانش آموزان) بر عملکرد ارزشیابی کیفی - توصیفی، توسعه ای حرفه ای معلمان مقطع ابتدایی شهرستان خوشاب تاثیر معنی داری دارد.

جدول ۵. تحلیل واریانس یک طرفه (آنووا) برای متغیرهای تحقیق

مجموع مجذورات	درجه آزادی	مجذور میانگین	F	سطح معناداری
۸۲۸۰/۰۸	۱	۸۲۸۰/۰۸	۵۵/۴۳	۰/۰۰
۱۶۴۲۱/۹۸	۱۱۰	۱۴۹/۳۸		
۲۴۷۱۲/۰۶	۱۱۱			
۶۱۵۰/۸۹	۱	۶۱۵۰/۸۹	۱۷/۶۲	۰/۰۰
۳۸۳۹۴/۸۲	۱۱۰	۳۴۹/۰۴		
۴۴۵۴۵/۷۲	۱۱۱			

این جدول مجموع مجذورات بین گروه‌ها، درون گروه‌ها و نیز درجات آزادی و ... را نشان می دهد. بخش و قسمت مهم در تحلیل واریانس، جدول آنالیز واریانس است. در ستون آخر و همچنین ستون F که در جدول ۵ دیده می شود، مشخص است که فرض صفر یعنی برابری میانگین در بین دو گروه رد می شود. مقدار سطح معناداری برای دو متغیر کمتر از ۰/۰۵ بوده در نتیجه میانگین این متغیرها در دو گروه از لحاظ آماری به طور معنی دار اختلاف دارد. بنابراین می توان گفت عملکرد ارزشیابی کیفی - توصیفی، توسعه ای حرفه ای معلمان در شیوه آموزش در فضای مجازی و شاد و شیوه حضوری تفاوت معناداری با یکدیگر دارند و آموزش بر بستر شاد بر عملکرد ارزشیابی کیفی - توصیفی، توسعه ای حرفه ای معلمان مقطع ابتدایی شهرستان خوشاب تاثیر معنی داری دارد.

فرضیات فرعی

آموزش بر بستر شاد (شبکه اجتماعی دانش آموزان) بر عملکرد ارزشیابی کیفی -توصیفی معلمان مقطع ابتدایی شهرستان خوشاب تاثیر معنی داری دارد.

جدول ۶. آماره های توصیفی متغیر عملکرد ارزشیابی کیفی -توصیفی معلمان به تفکیک دو گروه

گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار استاندارد	میانگین خطای استاندارد
عملکرد ارزشیابی کیفی -توصیفی	آموزش شاد	۵۶	۷۲/۰۹	۱۵/۴۴
آموزش حضوری	۵۶	۸۹/۲۸	۷/۷۷	۲/۰۶

نتیجه حاصل از آزمون مقایسه میانگین تک نمونه ای در گروه آموزش بر بستر شاد نشان می دهد که مقدار سطح معنی داری آزمون کمتر از ۰/۰۵ بدست آمده است و این بدان معناست که آموزش مجازی بر عملکرد ارزشیابی کیفی-توصیفی معلمان مقطع ابتدایی شهرستان خوشاب تاثیر معنی داری دارد. هرچند که تاثیر آموزش حضوری به مراتب بیشتر از آموزش بر بستر شاد است.

➤ آموزش بر بستر شاد (شبکه اجتماعی دانش آموزان) بر عملکرد توسعه‌ی حرفه ای معلمان مقطع ابتدایی شهرستان خوشاب تاثیر معنی داری دارد

جدول ۹. آماره های توصیفی متغیر عملکرد توسعه حرفه ای معلمان به تفکیک دو گروه

گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار استاندارد	میانگین خطای استاندارد
آموزش شاد	۵۶	۱۷۳/۲۳	۲۲/۸۷	۳/۰۷
آموزش حضوری	۵۶	۱۸۸/۰۵	۱۳/۲۲	۱/۷۷

جدول فوق آماره های توصیفی شامل میانگین، انحراف معیار استاندارد و میانگین خطای استاندارد متغیر عملکرد ارزشیابی کیفی-توصیفی معلمان را نشان می دهد. همچنان که مشاهده می شود میانگین عملکرد توسعه‌ی حرفه ای معلمان در روش حضوری بیشتر از روش آموزش مجازی است. حال باید دید آیا این تفاوت معنادار است یا خیر؟ برای این کار از آزمون مقایسه میانگین نمونه‌های مستقل استفاده شده است.

جدول ۱۰. نتیجه آزمون مقایسه میانگین نمونه های مستقل برای متغیر عملکرد توسعه حرفه ای معلمان

آزمون لون برای برابری واریانس ها		آزمون t برای برابری میانگین‌ها				F			
سطح معناداری	t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین خطای استاندارد	اختلاف خطای استاندارد	بازه اطمینان ۹۵٪ برای اختلاف	کران بالا	کران پایین	
۰/۰۰	-۴/۲۰	۱۱۰	۰/۰۰	-۱۴/۸۲	۳/۵۳	-۷/۸۲	-۲۱/۸۲		عملکرد توسعه حرفه ای معلمان
۰/۰۰	-۴/۲۰	۸۸/۰۵	۰/۰۰	-۱۴/۸۲	۳/۵۳	-۷/۸۰	-۲۱/۸۴		با فرض عدم برابری واریانس

جدول ۱۰ شامل دو آزمون است، آزمون اول برابری واریانس ها با مقدار ۱۵/۴۰ برای آماره F و معیار تصمیم ۰/۰۰ نشان می دهد که می توان فرض برابری واریانس ها را رد کرد. یعنی با توجه به اطلاعات نمونه، واریانس میانگین عملکرد توسعه‌ی حرفه ای معلمان در آموزش به شیوه حضوری و مجازی برابر نیست. آزمون دوم آزمون مقایسه میانگین هاست که با فرض عدم برابری واریانس ها، معیار تصمیمی (سطح معنی داری) برابر ۰/۰۰ دارد که کوچکتر از ۰/۰۵ است و دلیل کافی برای رد فرضیه وجود دارد. بنابراین با فرض عدم برابری واریانس ها می توان گفت برابری میانگین عملکرد توسعه‌ی حرفه ای معلمان در دو گروه آموزش حضوری و شبکه شاد رد می شود. بنابراین تفاوت معناداری بین عملکرد توسعه‌ی حرفه‌ای معلمان در دو گروه آموزش حضوری و مجازی وجود دارد. برای بررسی اینکه آیا آموزش بر بستر شاد بر عملکرد توسعه‌ی حرفه ای معلمان مقطع ابتدایی شهرستان خوشاب تاثیر معنی داری دارد یا خیر از آزمون مقایسه میانگین تک نمونه ای استفاده شده است. بدین ترتیب که در گروهی که آموزش های خود را به صورت مجازی و استفاده از شاد ارائه می داده اند، میانگین نمرات عملکرد توسعه‌ی حرفه ای معلمان با مقدار متوسط آزمون (عدد ۱۴۱) مقایسه شده است. نتیجه حاصل از انجام این آزمون در جدول ذیل آمده است.

جدول ۱۱ نتیجه آزمون مقایسه میانگین تک نمونه ای تاثیر متغیر آموزش مجازی بر عملکرد توسعه‌ی حرفه ای معلمان

مقدار آزمون=۶۶		اختلاف		درجه آزادی		t
بازه اطمینان ۹۵٪ برای اختلاف	اختلاف	سطح معناداری	میانگین	مقدار	مقدار	
کران بالا	کران پایین	۰/۰۰	۳۲/۲۳	۵۵	۱۰/۵۴	توسعه حرفه ای دانشجویان
۲۶/۱۰	۳۸/۳۶					

نتیجه حاصل از آزمون مقایسه میانگین تک نمونه ای در گروه آموزش بر بستر شاد نشان می دهد که مقدار سطح معنی داری آزمون کمتر از ۰/۰۵ بدست آمده است و این بدان معناست که آموزش مجازی بر عملکرد توسعه‌ی حرفه ای معلمان مقطع ابتدایی شهرستان خوشاب تاثیر معنی داری دارد. هرچند که تاثیر آموزش حضوری به مراتب بیشتر از آموزش بر بستر شاد است.

۴. بحث و نتیجه گیری

بعد از شیوع «ویروس کرونا» فعالیت‌های حضوری معلمان و دانش‌آموزان به صورت مجازی و در بستر شبکه آموزش دانش‌آموزی (شاد) در حال اجرا هستند. در چنین فضایی، خانه هر دانش‌آموز کلاس می‌شود و خانه و موبایل مهم‌ترین ابزار آموزش او محسوب می‌شوند. مهم‌ترین دغدغه معلمان در فضای مجازی، چگونگی آموزش و مهم‌تر از آن چگونگی ارزشیابی دانش‌آموزان در فضای مجازی و شبکه شاد است، زیرا ارزشیابی از آموخته‌های یادگیرندگان، به عنوان عنصر نافذ و تأثیرگذار برنامه درسی مجازی، بر سایر عناصر نظیر اهداف، محتوا، فعالیت‌های یادگیری، شیوه‌های تدریس، نحوه تعامل معلم با یادگیرندگان، فرایند کار مدرسه‌ها و مدیریت آن‌ها تأثیر می‌گذارد.

محیط‌های یادگیری مجازی امکانات و قابلیت‌های متنوعی دارند که از یک سو می‌توان با استفاده از آن‌ها، شیوه‌ها و راهبردهای مؤثری را برای ارزشیابی واقعی از آموخته‌های دانش‌آموزان به کار گرفت و از سوی دیگر قابل استفاده بودن این امکانات و ابزارها برای معلم و دانش‌آموزان و نیز اعتبار نتایج ارزشیابی حائز اهمیت است. منظور امکاناتی هستند که با توجه به شرایط امروز به لحاظ سرعت، پهنای باند، امکانات سخت‌افزاری دانش‌آموزان و معلم با آن‌ها هم‌خوانی دارند.

بر اساس مزایا، امکانات و ابزارهایی که معلم و دانش‌آموزان در اختیار دارند، می‌توان از روش‌های متفاوتی همچون ارسال فایل‌های صوتی یا تصویری، پرسش‌های فردی و گروهی از دانش‌آموزان در فضای زنده (لایو)، ارسال سؤالات به صورت تصویر، ارزشیابی از طریق بات‌های آزمون‌ساز، طرح سؤالات چهارگزینه‌ای در قسمت نظرسنجی برنامه شاد، همکاری والدین، انجام فعالیت یا پروژه توسط دانش‌آموزان و ارائه آن به وسیله فایل پاورپوینت یا ورد بهره برد.

برای ارزشیابی یک متن می‌توان از روش‌های طرح سؤال به صورت دانشی، فهمیدن و... تکمیل متن، خلاصه کردن متن، تبدیل متن به نقشه مفهومی، تبدیل متن به پوستر و اینفوگراف، قرار دادن فایل صوتی یا فایل ویدیویی روی متن، پیشنهاد تصویر برای متن یا ساخت تصویر، اضافه کردن ضرب‌المثل، لطیفه، داستان مرتبط با متن، تبدیل متن به مناظره، به چالش کشیدن متن، نقد متن و برای ارزشیابی از فعالیت‌های دانش‌آموزان می‌توان از روش‌های انجام فعالیت و گزارش آن، نوشتن دستورالعمل آن، اعلام نتیجه، قضاوت درباره فعالیت، و مرتبط کردن فعالیت با موضوعات گوناگون بهره گرفت.

نتایج حاصل از بررسی فرضیه های تحقیق نشان داد که آموزش بر بستر شاد بر عملکرد ارزشیابی کیفی- توصیفی و توسعه ای حرفه ای معلمان مقطع ابتدایی شهرستان خوشاب تاثیر معنی داری دارد. هرچند بر اساس نتایج حاصل از این پژوهش میانگین نمرات ارزشیابی کیفی- توصیفی و توسعه ای حرفه ای در روش حضوری و روش مجازی با یکدیگر تفاوت معناداری داشت اما از نظر معلمان آموزش بر بستر شاد نیز تاثیر معنادار و مثبتی بر ارزشیابی کیفی- توصیفی و توسعه ای حرفه ای آنان دارد.

فرضیه فرعی اول: آموزش بر بستر شاد (شبکه اجتماعی دانش آموزان) بر عملکرد ارزشیابی کیفی-توصیفی معلمان مقطع ابتدایی شهرستان خوشاب تاثیر معنی داری دارد.

میانگین عملکرد ارزشیابی کیفی-توصیفی در روش حضوری بیشتر از روش آموزش مجازی است، با توجه به این نکته که در هر دو روش حضوری و مجازی عملکرد معلمان، قابل توجه بوده است، اما در روش آموزش حضوری، عملکرد معلمان بهتر بوده است، البته که در

ارزشیابی کیفی و توصیفی، نکته‌ی بسیار مهم این موضوع است که آموزگار باید از چندین روش برای ارزشیابی فراگیران استفاده نماید، یکی از این روش‌ها، مشاهده مستقیم است، آموزگار باید رفتارها، حرکات و صحبت‌های دانش‌آموز را زیر نظر بگیرد، چک لیست تهیه نماید و در مجموع، با استفاده از این موارد و پوشه کار دانش‌آموز بتواند به وی نمره بدهد. طبیعتاً در فضای مجازی به مانند فضای حقیقی، امکان پرداختن به این کار پایین است، لذا روشن است که اگر آموزش به صورت حضوری باشد، بهتر می‌توان به بحث ارزشیابی کیفی و توصیفی پرداخت، اما نباید از این نکته نیز غافل بود که فضای بر بستر شاد نیز فرصتی را فراهم آورد تا آموزگاران بر روی صلاحیت‌های حرفه‌ای خود در ارتباط با آموزش، تجدید نظری بزرگ نمایند. این به این معنی است که، مادامی که آموزش‌ها به صورت حضوری بود، کمتر معلمی در استفاده از آموزش‌های وابسته به تکنولوژی سردمدار بود، حال می‌توان گفت تعداد بسیار زیادی از معلمان در تمامی مقاطع با این روش آموزش به خوبی آشنا بوده و می‌توانند در راستای حرفه‌ای شدن خود، گام‌های محکمی بردارند.

فرضیه فرعی دوم: آموزش بر بستر شاد (شبکه اجتماعی دانش‌آموزان) بر عملکرد توسعه‌ی حرفه‌ای معلمان مقطع ابتدایی شهرستان خوشاب تاثیر معنی داری دارد.

میانگین عملکرد توسعه‌ی حرفه‌ای معلمان در روش حضوری بیشتر از روش آموزش مجازی است، در روش آموزش بر بستر شاد، معلمان در یک ارتباط مستقیم با دانش‌آموزان، به صورت ارتباط دو طرفه می‌توانند از وضعیت فعلی دانش‌آموز خود آگاه گردیده و به صورت مستقیم با وی در تماس باشند، این موضوع به خودی خود بیانگر این مسأله است که این ارتباط باعث تقویت و رشد توسعه‌ی حرفه‌ای معلمان خواهد شد، حال آن‌که در اکثر مناطق شهرستان خوشاب؛ اینترنت ضعیف بوده و دانش‌آموزان در برقراری ارتباط با معلمان خود، همواره دچار مشکل بوده‌اند.

متأسفانه تاکنون پژوهشی که به طور همزمان به هر دو متغیر بپردازد انجام نشده است اما پژوهش‌های مشابهی با این موضوع انجام شده است. نتایج تحقیق حاکی از تاثیر آموزش بر بستر شاد بر عملکرد ارزشیابی کیفی-توصیفی بود. ذوالفقاری و همکاران (۲۰۰۷) در مطالعه خود نشان دادند که میزان یادگیری دانشجویان پرستاری در روش یادگیری الکترونیکی و روش سخنرانی مشابه بوده است. اما روش یادگیری الکترونیکی با فراهم کردن محیط‌های تعاملی یادگیری به عنوان یک روش اثربخش توصیه شده است.

نتایج پژوهش فردانش و همکاران (۲۰۱۳) بیانگر این بود که هر دو روش یادگیری الکترونیکی و آموزش مرسوم بر یادگیری تاثیرگذار بوده‌اند. اما میزان انگیزش شرکت‌کنندگان در روش آموزش الکترونیکی بیشتر بود. یافته‌های پژوهش کار انجام و همکاران (۲۰۱۵) نیز نشان داد که هر دو روش آموزش سنتی و آموزش الکترونیکی بر دانش و نگرش دانشجویان دندانپزشکی اثر مثبت و معناداری داشته است. روحی و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهشی نشان دادند که میانگین نمره دانشجویان در درس پاتولوژی دهان در روش آموزش الکترونیکی بیشتر از آموزش سنتی بود. مطالعه گل‌چای و همکاران (۲۰۱۲) نشان داد که میانگین نمره درس بافت‌شناسی دانشجویان در روش آموزش الکترونیکی بیشتر از روش آموزش سنتی بود. یافته‌های پژوهش معظمی (۲۰۱۴) نیز بیانگر این بود که میانگین دانش دانشجویان در روش آموزش مجازی بیشتر از آموزش سنتی بود. علوی مقدم و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهش خود نشان دادند که یادگیری الکترونیکی در مقایسه با یادگیری کلاسی و آموزش حضوری اثربخشی بیشتری در تشخیص فاکتورهای بیوتروریسم و تروریسم شیمیایی دارد. هرچند به نظر می‌رسد بزرگ‌ترین دغدغه معلمان در نظام‌های آموزشی در مورد ارزشیابی در فضای مجازی، موضوع اخلاق در ارزشیابی و در نتیجه قضاوت عادلانه در مورد میزان کسب شایستگی‌های دانش‌آموزان است. در آزمون‌ها و ارزشیابی‌های فضای مجازی، برخلاف فضای واقعی، به دلیل ماهیت آن، یعنی کمتر بودن مراقبت‌ها و کنترل‌های معلمان و اولیای مدرسه، احتمال بروز رفتارهای غیراخلاقی بسیار بیشتر است. نمونه‌هایی از این رفتارها در فرایند اجرای آزمون‌ها در فضای مجازی می‌توانند کمک گرفتن از افراد ثالث، به اشتراک‌گذاری پاسخ‌ها بین دانش‌آموزان یک کلاس به روش‌های گوناگون، و استفاده از مواد و منابع آموزشی به هنگام آزمون باشند.

برای از بین بردن امکان تقلب، معلمان در ارزشیابی باید از حیطه دانشی (انتقال دانش) و بازخورد گرفتن از دانش‌آموزان خارج و وارد حیطه‌های ارزشمندتری شوند؛ مانند طرح پرسش و جست‌وجوگری در پاسخ پرسش‌ها. برای اطمینان از صداقت در پاسخگویی دانش‌آموزان بهتر است از آن‌ها بخواهیم به طرح سؤال بپردازند. به این ترتیب، امکان تقلب بسیار کاهش می‌یابد، زیرا دانش‌آموزان وادار به فکر کردن می‌شوند. می‌توان از رفتار اخلاقی و مراقبتی والدین و اعضای خانواده در درستی برگزاری آزمون‌های مجازی بهره برد. بهتر است

معلمان معیارهای سنجش را با مشارکت دانش‌آموزان تعیین کنند تا هم باری از دوش معلمان برداشته شود، هم دانش‌آموز در بعد درک معیارهای قضاوت توانمند شود. علاوه بر این‌ها، به هنگام ارزشیابی، استفاده از بازخوردهای توصیفی مناسب به صورت صوت، متن و استیکرهای موجود که از امکانات فضای مجازی (و برنامه شاد) است، می‌تواند دانش‌آموزان را چند قدم در یادگیری به جلو سوق دهد.

نتایج تحقیق حاکی از تاثیر آموزش بر بستر شاد بر توسعه حرفه ای معلمان بود. یافته های حاصل از پژوهش با نتایج حاصل از پژوهش خداویسی و سراجی (۱۳۹۷)، ماکي و گارسیا، (۲۰۱۶)؛ متزت، (۲۰۱۳)، لو (۲۰۱۷)، ماکي و گارسیا (۲۰۱۶) تا حدودی همسو و با نتایج تحقیق حامدی نسب و آیتی (۱۳۹۸)، سماه و هاوی (۲۰۱۶)، مدایه و همکاران (۲۰۱۷)، کریسکتر و کارپینسکی (۲۰۱۰)، جیوجری، جیوجری و ادی (۲۰۱۴)، وندر اسکتر و همکاران، (۲۰۱۵) ناهمسو است. خداویسی و سراج بر این باور هستند که معلمان با استفاده از ابزارهای تعاملی می‌توانند تجرب خود را بیان کنند و از نظرات دیگران برای بهبود آنها استفاده کنند؛ فضای مشارکتی ایجاد کنند؛ تفکر انتقادی خود را تقویت کنند؛ مهارت نویسندگی خود را تقویت کنند و مهارت‌های استفاده از ابزارهای واژه نگار را بهبود بخشند؛ به تبادل اطلاعات با صاحب نظران و همکاران خود بپردازند؛ مهارت گفتگوی خود را تقویت کنند؛ با همکاران و صاحب نظران در پروژه‌های مشارکتی فعالیت کنند؛ و به طراحی فعالیت‌های یادگیری فردی و گروهی بپردازند. بنابراین معلمان می‌توانند از فضای مجازی به‌عنوان بستری برای توسعه حرفه‌ای خود استفاده کنند. حامدی نسب و آیتی (۱۳۹۸) به بررسی نقش استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی در توسعه حرفه‌ای دبیران زبان انگلیسی پرداختند. نتایج تحلیل واریانس دوره‌ها نشان داد که هر چه تحصیلات بالاتر می‌رود، زمینه شناخت و به کارگیری فناوری‌های نوین مانند شبکه های اجتماعی بیشتر می‌شود و چه بسا بسیاری از معلمان جهت برقراری تعامل با سایر همکاران، والدین و دانش‌آموزان از شبکه های اجتماعی استفاده می‌کنند؛ بنابراین تفاوت معناداری در استفاده آنها از شبکه های اجتماعی وجود دارد. همچنین نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که به طور کلی میزان استفاده از شبکه های اجتماعی پیش بینی کننده توسعه حرفه‌ای دبیران نیست و همبستگی معکوس و بسیار کمی بین استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی و توسعه حرفه ای دبیران وجود دارد. در این زمینه ریسکتر و کارپینسکی (۲۰۱۰) بیان می‌کنند که کاربران شبکه‌های اجتماعی هنگام استفاده از شبکه های اجتماعی سرگرم فعالیت های جانبی مانند بازی کردن، تعامل با دوستان و به اشتراک گذاری علایق با دوستان خود میشوند و زمان کمتری را به مطالعه اختصاص می‌دهند. لذا استفاده از شبکه های اجتماعی رابطه منفی و معناداری با رشد حرفه‌ای کاربران دارد. علاوه بر این، یافته های آیتی و حامدی نسب نشان داد که همبستگی معکوس و معناداری بین استفاده تعاملی از شبکه های اجتماعی و توسعه حرفه ای دبیران وجود دارد و استفاده تعاملی از شبکه های اجتماعی درصد ناچیزی از توسعه حرفه ای دبیران را تبیین میکند. در این راستا جیوجری و همکاران (۲۰۱۴) بیان می‌کنند که تعامل در شبکه های اجتماعی موجب مشارکت فراگیران در فعالیت های مختلفی مانند گفتگو با دوستان و سرگرمی می‌شود. لذا سپری کردن مدت زیادی در شبکه‌های اجتماعی فراگیران را از فعالیت‌های یادگیری و یاددهی دور می‌کند.

منابع

- [۱] رستگار، طاهره، (۱۳۹۶)، ارزشیابی در خدمت آموزش، چاپ ششم، تهران، ناشر، موسسه فرهنگی منادی تربیت.
- [۲] رضایی، علی محمد، (۱۳۹۹)، ارزشیابی از آموخته های دانشجویان در دوران کرونا: چالش ها و راهکار ها، مجله روانشناسی تربیتی، شماره ۵۵.
- [3] Moskal, P., Dziuban, C., & Hartman, J. (2016). Blended learning: A dangerous idea? *Internet and Higher Education*, 18, 15–23.
- [۴] قلی پور، نفیسه، (۱۳۹۹)، تعلیم و تربیت مجازی و چالش های عصر حاضر، مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی، شماره ۵۰.
- [۵] منافی، بهنام (۱۳۹۶) بررسی عوامل بازدارنده و پیش برنده توسعه حرفه ای اعضای هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل. پایان نامه کارشناسی ارشد، گرایش مدیریت آموزشی، دانشکده علوم انسانی و تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تبریز.
- [۶] مشایخی فرد، دل آرام، عالی، شهربانو، (۱۳۹۹)، مدل‌یابی انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان در دوران پاندمی کرونا بر مبنای هیجان‌های تحصیلی والدین و معلمان در فرایند آموزش‌های مجازی نقش میانجی هیجان‌های تحصیلی دانش‌آموزان، موسسه آموزش عالی بهار، گروه روانشناسی
- [7] Hinostroza, (2018). New Challenges for ICT in Education Policies in Developing Countries: The Need to Account for the Widespread Use of ICT for Teaching and Learning Outside the School. In *ICT-Supported Innovations in Small Countries and Developing Regions* (pp. 33-223). Springer, Cham
- [8] Palahicky, S. (2018).. In J. Keengwe & J. J. Agamba (Eds.), *Models for Improving and Optimizing Online and Blended Learning in Higher Education*. Hershey, US: Information Science Reference (an imprint of IGI Global).
- [9] Olelewe, C. J., & Agomuo, E. E. (2016). Effects of b-learning and F2F learning environments on students' achievement in QBASIC programming. *Computers & Education*, 103, 76–86.

- [۱۰] مهرابی ، محمد. (۱۳۹۴) مدل مطلوب کتاب های درسی باز و دور از دانشگاه و مقایسه آن با کتاب های درسی دانشگاه پیام نور [پایان نامه دکترا]. تهران: دانشگاه پیام نور؛
- [11] Borko, H. (2004). Professional development and teacher learning: Mapping the terrain. *Educational Researcher*, 33(8), 3-15.
- [12] Buono. A. G. (2012). Lesson study: Restructuring professional development in the United States Lesley University.
- [13] Earl, L. (2010). *Assessment as Learning: Using classroom assessment to maximize student learning*. Experts in Assessment Series. Corwin Press, inc., Thousand Oaks, California.
- [14] Neo,M.&Neo,K.(2014). Classroom Innovation: Ingaging students in Interactive Multimedia Learning, *Journal of Emerald*.Vol.۲۱ no.۲,pp۱۱۸-۱۲۴.